

Zápis z obhajoby PhDr. Zdeňka Štipla konané dne 3.3.2016

Název obhajované disertační práce: *Hnutí křesťanských ášramů v Indii*

Přítomni:

prof. PhDr. Eduard Gombár, CSc. (předseda)
prof. PhDr. Olga Lomová, CSc. (členka komise)
doc. PhDr. Jiřina Šedinová, CSc. (členka komise)
PhDr. Jaroslav Strnad, Ph.D. (člen komise a oponent)
PhDr. Stanislava Vavroušková, CSc. (školitelka)
Doc. Daniel Berounský, Ph.D. (oponent)

Hosté:

Mgr. Martin Hříbek, Ph.D. (zapisovatel)

Mgr. Pavel Hons, Ph.D.

Předseda zahájil obhajobu a představil doktoranda, jeho dosavadní akademickou dráhu a další odborné aktivity.

Školitelka dr. Stanislava Vavroušková dále představila doktoranda jako svého bývalého studenta sanskrtní a kurzů moderní indické historie; již z té doby pochází jeho zájem o problematiku náboženství v Indii. Téma práce je v ČR unikátní, neexistuje k němu jiná publikace. Školitelka vyzdvihla autorovy archivní výzkumy v Indii a v Londýně a zejména terénní výzkum a rozhovory s klíčovými aktéry hnutí v Indii. Prohlásila, že doktorand splnil veškeré povinnosti doktorského studia, jeho práce též splňuje všechny náležitosti a nic nebrání obhajobě.

Zdeněk Štipl představil své téma jako způsob inkulturace mnoha křesťanských denominací do indického prostředí. Pojímal toto hnutí (na rozdíl od předchozích autorů) jako proces probíhající po celé 20. století a tento proces považuje za uzavřený. Stručně předestřel obsah jednotlivých kapitol a závěrem shrnul hlavní argument své práce zejména s ohledem na proměny teologie hnutí ve vztahu k reflexi kulturní jinakosti. Rovněž shrnul, z jaké pramenné základny a sekundární literatury vycházel.

Oponent doc. Daniel Berounský citoval ze závěru svého posudku k předchozí verzi práce, v němž kritizoval u předchozí verze důraz na teologický náhled a nedostatek kontextu. Předloženou verzi označil za lepší. Upozornil, že pro Tibetany jsou křesťanské představy jako trojjedinost Boha, zmrtvýchvstání Krista i právní tradice nekompatibilní s jejich náhledem na svět, např. považují za absurdní uctívat mrtvolu, která je z principu věci nečistá. Vzněl tedy otázku kompatibility s prostředím indickým. Závěrem shrnul, že předložená verze práce doznala pozitivních změn, je čtivá a dobře postihuje historický kontext. Doporučuje ji proto k obhajobě.

Oponent dr. Jaroslav Strnad nejprve ocenil zejména kapitolu první „Křesťanství v Indii – kritické poznámky k předporozumění“ a doporučil k tématu další literaturu. Potom se zaměřil na kritické poznámky ze svého posudku. Konstatoval, že výzkum byl zaměřen především na katolickou církev, i když chápe, že těch protestantských působí v Indii mnoho. Dále by v práci přivítal blíže rozebraný vztah indického státu k sekularismu a konverzím a vývoj tohoto tématu, který je zejména od sedmdesátých let tématem významným. V návaznosti na to upozornil Z. Štipla na citlivost tohoto tématu, kterou by měl vzít na vědomí zejména ve svých publikacích v angličtině. Zajímavé by podle oponenta bylo také rozebrat sociální pozadí lidí, kteří do ášramů vstupovali. Jiná související otázka je, proč se základem hinduistických sociálně-reformních hnutí v Indii stala svět popírající advaita védánta a jak se její vlivy

střetávají s praxí v křesťanských ášramech. Práci jako celek považuje za solidní monografii a z formální stránky za bezproblémovou. Doporučuje ji k obhajobě a navrhuje hodnocení „prospěš“.

Zdeněk Štipl za hlavní nedostatek předchozí verze své práce, kterou zmínil oponent doc. Daniel Berounský, označil příliš výraznou přítomnost autorského subjektu, což v předložené práci odstranil a doplnil též více historického kontextu a literatury. Dále polemizoval s představou nekompatibility indických a křesťanských představ a uvedl konkrétní příklady společného uctívání Krista hinduistickými i křesťanskými oddanými, léčebných metod pentekostálních církví a hledání paralel mezi termíny hinduistické a křesťanské teologie. K výtkám oponenta dr. Jaroslava Strnada uvedl, že napětí mezi některými indickými státy a křesťanskými církvemi trvá už od 50. a nikoliv 70. let., ale téma konverzí pro jeho práci není tak důležité, protože katolické hnutí ášramů je explicitně antikonverzní. Připustil, že se zaměřoval na katolickou církev, protože je to přehledné téma oproti množství často se štěpících církví protestantských. Protestantská hnutí také nereprezentují všechny vývojové fáze hnutí. Dále stručně rozebral sociální profil ášramitů a svoji reakci na připomínky oponentů uzavřel.

Předseda rady prof. Eduard Gombár otevřel volnou diskusi.

Prof. Olga Lomová uvedla, že v Číně jde vývoj křesťanství často ruku v ruce s vývojem západního pohledu na svět. Přináší tedy křesťanství do Indie také západní hodnoty a je tak vnímáno? Prof. Gombár navázal s příkladem trestnosti konverze od islámu v muslimském světě a dotázal se na situaci v Indii. Z. Štipl zmínil rekonverze konvertitů zpět k hinduismu a násilí, které to vyvolává, ale konverze muslimů se nedějí a nevyvolávají represe muslimských autorit.

Doc. Šedinová se zeptala, nakolik platí představa, že v Indii se vše rozpustí v komplexním kulturním prostředí a nakolik tedy může být úspěšná snaha aspekty západní kultury do Indie přenášet. Z. Štipl odpověděl, že s tím se právě hnutí křesťanských ášramů snaží bojovat, aby křesťanství nevypadalo a nepůsobilo cize.

Prof. Lomová navázala, že v Číně často tíhnou ke křesťanství ti, které zajímají západní hodnoty. Doc. Berounský doplnil, že v Tibetu a Mongolsku evangelikální církve odměňují konvertity pobyt v USA. Dr. Strnad zdůraznil rozdíl mezi Indií, která byla dlouho kolonií, a Čínou. Východoindická společnost dokonce až do 30. let 19. století nepodporovala vstup misionářů na své území. Dr. Vavroušková zdůraznila vytrvalost hinduismu, například kastovní systém zůstal i mezi některými komunitami muslimů a křesťanů, čili na toto téma je možné také z druhé strany nahlížet jako na orientalizaci křesťanství. Dr. Strnad zase poukázal na kontinuální existenci súfijských řádů v Indii a jejich schopnost odolávat tlaku jak hinduistické většiny, tak i vahábovského islámu.

Předseda rady prof. Eduard Gombár uzavřel diskusi. Následovala uzavřená porada a hlasování členů rady.

Výsledek hlasování je následovný: z celkového počtu deseti členů rady byli přítomni tři. Pro udělení titulu doktor Zdeňku Štiplovi se vyslovili všichni tři přítomní.

PhDr. Zdeněk Štipl obhájil svojí disertační práci.

Zapsal: Martin Hříbek

